

PEZA DO MES

maio

2020

OLA
CASTRO DE SAN CIBRAO DE LAS

XUNTA DE GALICIA

ORTOFOTOGRAFÍA DE SAN CIBRAO DE LAS COAS ÁREAS ESCAVADAS POLO MUSEO ARQUEOLÓXICO PROVINCIAL DE OURENSE NAS CAMPAÑAS DE 1987 E 1992, ARREDOR DA PORTA OESTE DO SEGUNDO RECINTO

Ola. Castro de San Cibrao de Las

A ola que presentamos procede do xacemento de San Cibrao de Las. San Cibrao de Las ou «A Cidade» está situado en Cenlle (Ourense), e ocupa aproximadamente unha superficie que abrangue 10 ha dun outeiro na confluencia entre os ríos Barbantiño e Miño, a unha altitude de 470 m. Este xacemento constitúe un punto de referencia para estudar o cambio de era en Galicia. As investigacións en San Cibrao de Las iníciáanse en 1921, cando Florentino López Cuevillas e Vicente Risco visitan o xacemento. Como resultado desta visita, no ano 1922 realízanse unha serie de catas na acrópole, durante as que se localizan xa algunhas estruturas. Durante a década de 1920, sucédense varias intervencións destinadas a definir o xacemento. Aparecen, no segundo recinto, varias estruturas habitacionais e un alxibe. Os resultados destas primeiras escavacións foron publicadas na revista *Nós* e no *Boletín da Real Academia Galega*.

O xacemento organízase en dous recintos máis ou menos concéntricos, con elementos complementarios nalgúns puntos, como un terceiro recinto no lado oeste. As portas principais sitúanse nos lados leste e oeste das murallas. Na acrópole ou recinto superior, atopáronse algunhas estruturas, pero a ocupación situaríase no segundo recinto, no que aparecen estruturas redondeadas e rectangulares que se agrupan en unidades habitacionais ou barrios distribuídos arredor das rúas principais.

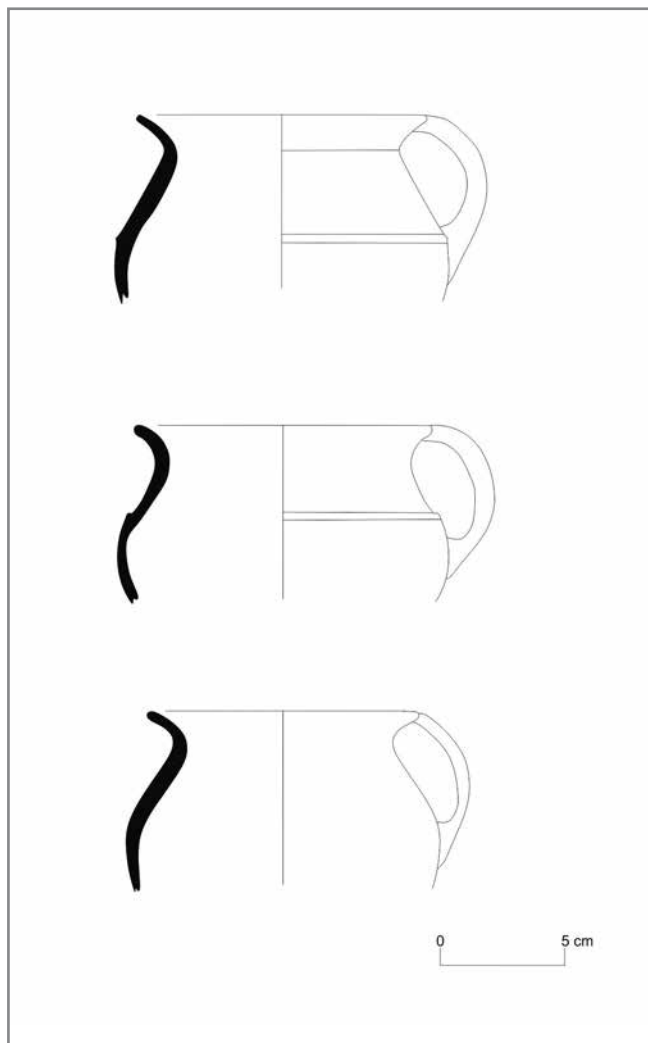
A peza que tratamos foi recuperada na campaña de escavación de 1992, levada a cabo polo equipo do Museo Arqueolóxico Provincial de Ourense, no barrio localizado na ladeira oeste, ao redor da porta da muralla e a rúa empedrada que sobe cara a acrópole. Esta campaña continúa os traballos do mesmo equipo iniciados no ano 1987, que actúa nestas mesmas unidades habitacionais onde xa interviñeran previamente Florentino López Cuevillas e Xoaquín Lorenzo. Non coñecemos a estrutura concreta ou a unidade estratigráfica á que pertence esta peza.

Descrición da peza

A ola analizada é de tamaño medio, cunha forma globular. O diámetro no bordo é de 2 cm, unha medida moi frecuente neste tipo de pezas. O bordo é exvasado, facetado e lixeiramente cóncavo, cun labio redondeado. Como xa dixemos, o corpo é globular, con certa tendencia piriforme; é dicir, que o punto máis amplo da barriga se localiza na parte media/baixa. O fondo é plano, como é propio deste tipo. Na barriga conserva o arrinque dunha asa de cinta que une o labio coa parte media da barriga. Nesta peza concreta, a asa reintegrouse cuns leves rebordos laterais e unha depresión central, características que aparecen frecuentemente nesta forma. O acabado exterior é un simple alisadamento, bastante perdido xa, debido ao uso da peza, quizais en tarefas relacionadas co procesamento e consumo de alimentos. Igualmente, é unha peza lisa, xa que carece de decoración, máis alá deste alisadamento.

Análise tipolóxica

Esta peza encádrase dentro do chamado grupo de olas en «s», que reciben o seu nome pola forma sinuosa do perfil. Este perfil está determinado porque a unión entre o bordo e a barriga non se realiza a través dun colo cilíndrico ou con tendencia cilíndrica, senón dunha curva, cun ángulo máis agudo ou máis amplo, que lles outorga ás pezas o seu xa mencionado aspecto sinuoso.

VASILLAS DE SAN CIBRAO DE LAS, DO MESMO TIPO QUE A PEZA QUE PRESENTAMOS

Dentro deste grupo de olas con perfil en «S», a peza de San Cibrao de Las encadraríase dentro dunha das variantes máis frecuentemente encontradas. Son xeralmente vasillas baixas e achaparradas, con bordos exvasados (flexionados ou facetados) con diámetros que oscilan entre os 12 e os 14 cm. Os corpos son globulares ou piriformes. Pódense encontrar na bibliografía como olas ou cuncas, pola súa característica asa. Esta asa, que une o bordo e a barriga, pode ter sección plana, redondeada ou ter rebordos laterais.

Polo exterior, soen presentar alisadamentos simples, aínda que nalgúns ocasións, tamén aparecen exemplares con espatelados (habitualmente espatelado horizontal no colo e/ou vertical na barriga) ou cordóns plásticos de sección triangular. É posible que estas vasillas puidesen ter decoración doutro tipo, particularmente motivos estampados. Non obstante, debido á alta fragmentación dos conxuntos, o escaso índice de colaxe e que normalmente os fragmentos decorados soen gardarse por separado, non podemos documentar

ningún exemplar desta forma con decoración estampada. Segundo a curvatura dos fragmentos decorados, se efectivamente pertencesen a estas vasillas, a decoración estaría situada na parte alta das barrigas.

As olas con perfís en «S» son unha forma moi habitual nos contextos do cambio de era do medio Miño, chegando a supoñer ata un 40% das formas identificadas. É, polo tanto, un dos tipos máis utilizados, quizais pola súa versatilidade. En canto á variante con asa á que pertence a peza estudada, tamén é frecuente na época, especialmente en xacementos da contorna do Miño. Con todo, a súa identificación pode presentar problemas se non conseguimos vincular a asa ao resto do corpo.

Paralelos

Encontramos pezas similares á que aquí analizamos noutros xacementos do Miño, ademais de San Cibrao de Las, como Louredo ou Coto do Mosteiro, así coma formas semellantes en Fozara, Troña ou Trega.

Cronoloxía

As olas con perfís sinuosos aparecen dende os primeiros momentos da Idade do Ferro, sendo a «vasilla castrexa» por excelencia. Está presente en todos os nosos contextos e parece unha forma moi estendida entre o século I a. C. ata inicios do século II d. C.

En canto ao contexto de aparición desta peza que aquí tratamos, as cerámicas que aparecen vinculadas a ela remítennos a un momento entre finais do século I a. C. e mediados do século I d. C. A asociación entre Haltern 70 e TSI é habitual en contextos de época de Augusto e inicios de Tiberio. Outros materiais como as moedas (que non superan o reinado de Tiberio) ou a cerámica de produción local ou rexional (xerriñas, fontes, ánforas de fondo plano, etc.) levaríannos tamén a un século I avanzado, aínda que pola ausencia de TSSG ou TSH dedúcese que este momento é moi vago ou breve.

Lugar de conservación

A peza pertence aos fondos do Museo Arqueolóxico Provincial de Ourense, onde figura rexistrada co número de inventario DX0044/26.

CLAUSTRO DO PATIO DO MUSEO ARQUEOLÓXICO NA SÚA SEDE DA PRAZA MAIOR

ENTRADA Á SALA DE ESCULTURA DO MUSEO ARQUEOLÓXICO PROVINCIAL SITUADA AO LADO DO CLAUSTRO DE SAN FRANCISCO

INTERIOR DA SALA DE ESCULTURA DO MUSEO ARQUEOLÓXICO PROVINCIAL

MUSEO DE OURENSE

O edificio histórico que é a sede do Museo está pechado ao público por obras de reforma. Aínda así, cando é posible facilítase a súa visita, libre e tamén con posibilidade de guía, para coñecer os restos conservados e descubertos como resultado da intervención arqueolóxica realizada. O soar foi ocupado dende época romana –da que quedan algúns testemuños fragmentarios, pero relevantes na historia da cidade de Ourense–, e seguidamente por unha necrópole altomedieval, para finalmente erguer nel o Pazo do Bispo de Ourense, construción civil románica do século XII, moi completa e que se definiu na súa totalidade espacial e volumétrica, aínda que foi obxecto de engadidos e modificacións ata configurar o actual conxunto, monumento histórico-artístico declarado en 1931.

ESCOLMA DE ESCULTURA

En canto se realizan as obras de remodelación ofrécese aos visitantes unha visión das coleccións do Museo a través dunha cuidada selección de pezas de escultura, dende a protohistoria ao Barroco, na sala San Francisco. Esta é a antiga igrexa da Venerable Orde Terceira (VOT) de San Francisco, que se sitúa ao lado do cemiterio e do exconvento do mesmo nome, onde están o claustro gótico e a nave da igrexa cos seus monumentos funerarios góticos e renacentistas.

Teléfono : 988 788 417

O horario de visita:

martes a sábado: 9.00 a 21.00 h ininterrompido

domingo: 9.00 a 15.00 h

luns pechado

Outros servizos do Museo

Os servizos de información xeral, biblioteca e consulta de investigadores están dispoñibles na situación provisional do Museo, na rúa Xilgaros s/n (Centro Santa María de Europa, A Carballeira), 32002 Ourense.

Teléfono: 988 788 439

Horario de atención ao público: de luns a venres, das 9.30 ás 14.30 h e das 16.00 ás 20.30 h

www.musarqourense.xunta.es

mapour@xunta.es

PEZA DO MES:

EDITA: Museo Arqueolóxico Provincial de Ourense

TEXTO: Alba Antía Rodríguez Nóvoa

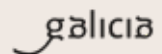
FOTOGRAFÍA: Fernando del Río

MAQUETA: Araceli Gallego

ISSN: 1579-9956

Museo Arqueolóxico

 Xacobeo 2021

 galicia

 XUNTA DE GALICIA